

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

1981 йил 11 сентябрда Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг III пленуми бўлиб ўтди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Ш. Р. Рашидов «КПСС XXVI съезди қарорлари асосида пахтачиликни янада интенсификаш ва пахта сифатини ошириш тадбирлари тўғрисида» доклад қилди.

Музокараларда Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари М. М. Мусахонов, Қорақалпоғистон область партия комитетининг биринчи секретари К. Камолов, Бухоро область партия комитетининг биринчи секретари А. Каримов, Жарқўрғон районидagi «Сурхон» совхозининг директори Д. Алибегов, Сирдарё область партия комитетининг биринчи секретари В. А. Хайдулов, Самарқанд область партия комитетининг биринчи секретари Б. Р. Раҳимов, Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалик министри А. А. Уркинбоев, Сурхондарё область партия комитетининг биринчи секретари А. Каримов, Тошкент тўқимачилик комбинатининг тўқувчиси Е. А. Губина, Андижон область партия комитетининг биринчи секретари С. Мамарасулов, Жиззах область партия комитетининг биринчи секретари Т. Боймиров, Қашқадарё область партия комитетининг биринчи секретари Р. Гойпов, Тошкент трактор заводи партия комитетининг секретари Х. Н. Шагиев, Наманган область партия комитетининг биринчи секретари М. Камолов, Зайнев номи Бутуниттифок ўзаз селексия ва урунчилиги илмий-тадқиқот институтининг директори С. Мираҳмедов, Фарғона область партия комитетининг биринчи секретари Х. Умаров, Хоразм область партия комитетининг биринчи секретари М. Худойберганов, Ўзбекистон ССР мелиорация ва сув хўжалиги министри И. Х. Жўрабеков ўртоқлар сўзга чиқдилар.

Пленумда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Ш. Р. Рашидов яқунчилик нутқ сўзлади.

Муҳокама этилган масала юзасидан пленум тегишли қарор қабул қилди.

Пленум саноат, транспорт, алоқа корхоналари, қурилишлар, колхозлар, совхозлар, ташкилотлар ва муассасалар меҳнат коллективларининг СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллигини муносиб қутиб олиш ва КПСС XXVI съезди қарорларини муваффақиятли бажариш юзасидан қабул қилган социалистик мажбуриятларини маъқуллади.

Шу билан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленуми ўз ишини тугаллади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети пленуми КПСС Марказий Комитети Сависёй бюроси аъзолигига қандидат. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўрқон Ш. Р. Рашидовнинг «КПСС XXVI съезди қарорлари асосида пахтачиликни янада интенсификация қилиш мақсади билан пахта сифатини ошириш талбирлари тўғрисидаги» локдалин тинглаб ва муҳокама қилиб ўш маъмуният билан қай тайлиқ. КПСС-нинг аграр сиесати изчиллик билан муттасида амалга оширилаётганлиги, партия-мис Марказий Комитети, шахсан КПСС Марказий Комитети Бощ секретари ўрқон Л. И. Брехнев доимо эътибор бериб, катта ёрдам кўрсатаётганликлари туйфай-ли республикада пахтачилик барқарор, юксак суръатлар билан ярайжоллик бормоқда,

ий-териб олининг механизациялаштирилган техно-логиса ўлаштирилди, кент-нудалимкода, ҳамма жой-да пахта-бела алмашлаб-киши ўлаштирилмоқда, деҳ-қончилик маданияти юксай-тирилди. Кишлоқ хўжалик-ниллаб чикаришини ихтисос-лаб ва концентрайциялаб-изасидан катта-катта тал-бирдан амалга оширилди.

Беш йиллик мобайнида 465-миг гектар янги сугорилла-ган ер фойдаланишга топ-ширилди, далаларининг мели-орация ҳолатини яхшилаш-борасиди ишларининг катта-ҳажми бажарилди, ерлар ях-шиллаб текисламоқда, сугор-иш системаларни қайта қу-рилмоқда ва эскидан ҳайла-либ келинадиган ерларни-суб билан таъминлаш яхши-ламоқда. Ерларни икки-ярусли шудгорлаш, туксе-циялаштирилган чигитларни

онлар ва хўжаликлар ҳали-кан ҳосил олмақдлар,-план топширилган ҳамма-агросистика маъбуриятларни-бажармаётдилар. Маши-на теримга, пахтанинг сиф-атини яхшилашга етарлича-эътибор бермаётдилар.

Баъзи партия комитетла-ри, Кишлоқ хўжалиги, Мели-орация ва суб хўжалиги ми-нистрилклари, «Госкомсели-хотехника», «Главоремдир-свохострой», «Госкомвод-строй» ва уларнинг жойлар-даги органлари суст кон-троллик қилаётганликлари-натijasида бир қанча хўжа-ликларда ҳали ер-суб ре-сурсларидан, минерал ўғит-лар ва химиятлардан қия-қарсиз фойдаланиш фактла-ри мавжуд, пахта-бела ал-машлаб экиш, кишлоқ хў-жалик зараркундаларига-қарши биология кўраш ме-тодлари секинлик билан ў-злаштирилган.

ва «Узхлопкомаш» саноат-корхоналарининг қувватла-рини сустхилиш билан оши-рмоқда, бунинг натижасида-қосқон ва совхозларининг па-хтачилик техниксиди ҳам-пахта тозалаш саноатининг-Машина-ускуналарга бўлган-талаб-эҳтиёжлари қондир-ляпти. Янги техникани иш-лаб чикариш секинлик билан-ўлаштирилмоқда.

Кишлоқ хўжалик фани му-ассасаларининг ишлаш, ай-ниқса, деҳқончиликнинг зона-системаларини вужудга кел-тириш, серхосил, тезшилар-валта чидамли гўза навлар-ини яратиш, янада мўл-ҳосил олиш агротехниксини-ишлаб чичиш ва шу каби ма-салалар ҳусусида қамчилик-лар мавжуд.

Баъзи партия комитетла-рининг иш сависи КПСС XXVI съезди ва Ўзбекистон Компартияси, XX съездининг

Учунчи беш йиллик мобайлида павлатга 28,5 миллион тонна—тўққизинчи беш йилликдагига қараганда 4 миллион тонна кўп пахта сотилди, ўсишнинг 61 про­ центи ҳосилдорликни оши­ риб йўли билан олинди, 1980 йилда рекорд ҳосил еттиштирилди — биринчи марта 6 миллион 245 минг тонна, шу қумалардан 357 минг тонна ингичка толали пахта тайёрланди.

Қорақалпоғистон АССР ва республиканинг барча об­ ластлари пахта еттиштири­ да катта муваффақиятларга эришилди. Партия ва ҳуку­ мат пaxтaқopларнинг масо­ ратига юксак баҳо берилди, ўртоқ И. И. Брежневнинг самимий табриқномаси оли­ нди, республика Ватан­ нинг олий мукофоти — Ле­ нин орденига учинчи марта сазовор бўлди.

Диний эъқим, ҳақоратчилик каби уфшарлар кенг қўланилмоқ­ да. Қатор ораларига ишлов бериш ва бошқа сермеҳнат жараёнлар батамом ме­ ханизациялаштирилган. Бул­ тур пахта териш машина­ лари билан салкам тўрт ми­ лион тонна пахта — ҳосил­ нинг 64 про­ центи териб олинди. Пахтачиликда ме­ хнат унумдорлиги 1975 йилда­ гига нисбатан 16 про­ центи ошди, ҳар гектар экизор­ дан олинган соф фойда кў­ пайди.

Қишлоқ ҳўжалигининг бошқа барча тармоқларида юксак кўрсаткичларга эри­ шилди. Давлатга дон, мева- сазовот, гўшт, сўт ҳамда дўхдорчилик ва чорвачилик­ нинг бошқа маҳсулотларини сотиш юзасидан беш йиллик топириқлари анча ошириб бажариб.

Лаштириқлар, қўриқ­ қилган пхти янги аниқ қиш, гўзани, меҳанизмлар билан чекани қилиш ҳамда бош­ қа илгор усуллари қўла­ ниб топириқлари бажарила­ майпти. Техникдан гоёт унумли фойдаланиб, унинг асралишини таъминлашга, қишлоқ ҳўжалигида инже­ нер-техник хизматининг ях­ шиланишига ҳамма жойда ҳам етарлича эътибор бе­ рилиши, деб бўлмайди. Ана шуларнинг ҳаммаси меҳнат унумдорлигининг ўси­ шини тўхтатиб қўяди, пахта­ нинг тананари ошиб кетиши­ та олиб келади.

Сув ҳўжалиги қурили­ шига план нитизомини бу­ зиш, капитал маблагларни соғаб юбориш, техника ва моддий ресурслардан сув ва тўқик фойдаланмаслик ҳўллари мавжуд, янги сов­ ҳозларни барпо этиш ишла­ тилиши.

Табалариға мос келмайпти. Улар пахтачиликдаги ишлар­ нинг аҳволини чуқур анализ қилмайлати, қишлоқ ҳўжа­ лиги ва сув ҳўжалиги орга­ ларининг, ҳўжалиқлар паҳ­ барларининг пахтачиликни нитенсивлашни кучайтириш ва пахта сифатини яхшилаш борасидаги фаолиятини суст назорат қилмоқдалар, пахта ва бошқа қишлоқ ҳўжалиқ экизларининг ҳосилдорлиги пастилиги фактларига тоқати қилиб келмоқдалар. Қорхона­ лар ва ҳўжалиқларнинг бошлангич партия ташкилот­ лари маъмурият назорат қилиш ҳўкумидан етарлича фойдаланмайлатилар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети пленуми қарор қилди:

1. Ўн биринчи беш йиллик­ да пахтачиликни юксак суръ­ атлар билан ривожлантиришни

Республикада пахтачилик ва қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқлари интенсив омиллар қоллоз ва совхозларнинг моддий-техника базасининг ҳар томонлама мусаллаҳлаштирилганлиги, илмий-таълимий кенгайтириш, янги ерларни ўзлаштириш, химиялаш ва комплекс механизациялаш, техника таъриқиятини яқаллаштириш асосида ривожлантирилмоқда. Пахтани еттиштириш ва

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг плeнyми пахтачиликни ҳамда деҳқончилик ва чорвачиликнинг бошқа тармоқларини ривожлантиришдаги муваффақиятларга муносиб баҳо бeриб, айни вақтда республикада пахта еттиштириши янада кўпайтириш ва унинг сифатини ошириш учун ҳақиқатан ҳам фойдаланилмай қолган резервлар мавжуд, деб ҳисоблайди. Айрим пай-

ри ерларни ирилантириш ва ҳаётан ҳозирлаб қўйишдан оғнада қолмоқда. Пахта талаши саноатида қўрилиш, тoзалаш машина-ускуналаридан сўст фойдаланилишига, пахтанинг қонқарсиз асралишига йўл қўйилмоқда, бeсa пахтанинг сифати ёмонлашувига ва толаннинг чиқishi камайиб кетишига олиб кeлади.

Бутуниттифоқ «Союзмашхўлқоводство» бирлашмаси

яни, пахта еттиштириши асосан ҳосилдорлигини ошириш йўли билан янада кўпайтириш ва унинг сифатини яқлаштириш таъминлаш партия ташкилотлари, совет, қишлоқ хўжалиги ва сув хўжалиги оргaнлари, қоллоз ва совхозлар фаолиятининг бош вафиларидан бири, деб ҳисобланси. Ер-сув ва меҳнат ресурсларида, моддий-тех-

(Давоми тўғрисида бетда).

• Биродарла
САЛМОК

Биродарлашган ша-
хар Тунис делегация-
сининг Ўзбекистон
пойтахтига қилган са-
фари тугади. Бу сафар
ўтган йилнинг сен-
тябрь ойда имзола-
нган ахборотга биноан
бўлган эди.

— Тошкент ва Са-
марқанднинг диққатга
сазовор жойлари би-
дан танишдик. — де-
ди Тунис мэри Зака-

МОНГУ
ГАЗЕТАЛАРДА

Хунар-техника таълими ходимларининг уч кун давом этган Бутуниттифго илмий-амалий конференцияси Тошкентда ўз ишчини няхосига оtkаzди. Конференция катташчилари — олимлар ва педагоглар, хунар-техника таълими республика ва маҳаллий ошганларининг, план муассасаларларининг раҳбарлар, министриклар ва идорааларининг ақиллари, билим юртларининг директорлари КПСС XXVI съезди қарорлари асосида хунар-техника таълими системасида маалакай ишчилар тайярлашни пландаштиришни такомиллштириш проблемаларини мухокама қилдилар, бу проблемаларни эгз кўп самарали хал этиш йўллари ва методларини аниқлаб олдилар.

Конференция ишида Тошкент шахар партия комитетининг биринчи секретари У. Умаров, Ўзбекистон ССР Министрилар Совети Раисининг ўринбосари Р. Ҳ. Абдуллаева иштирок этидилар. (УзТАГ).

● Социалистик Эфиопиянинг миллий байрами— Революция куни муносабати билан Л. И. Брежнев ва Н. А. Тихонов уртолқларнинг Социалистик Эфиопия Муваққат ҳарбий маъмурий кенгаши ва Эфиопия Мехнаткашлар партиясини ташкил этиш Комиссиясининг Рамси Менгисту Хайле Мариама йўллаган табрик телеграммалари эълон қилинган.

● СССР Олий Совети Президенти Н. С. Хрущёвнинг 1959 йили кунли Мадагаскар демократик Республикасида Москвага қайтиб келди.

● Либерия Республикасининг Факулудда ва Мухтор элчиси Т. Петтнуа 11 сентябрь кунли Кремлда СССР Олий Совети Президуми Раисининг ўринбосари П. П. Гилашвилига ишонч ёрликларини топширди.

● «Хўжалик раҳбари» — «Правда» газетасининг — бугунги беш мақоласи ана шундай номланади.

Ҳозирги Осиё проблемалари бағишланган IV Сессия — Америка симпозиуми 11 сентябрь кунин Тошкентда ўзишини тугатди. Совет Иттиқоти ва Америка Қўшма Штатларидан келган таънили олимлар — шарқшунослик соҳасидаги мутахассислар тадқиқотларининг натижаларини ўртоқлашди. Осиё қитъаси мамлакатларидаги ҳозирги аҳоли, уларни иқтисоди ва социал ривожлантириш тенденциялари, Ер курастининг шу регионидаги халқларнинг хафизлигини таъминлаш билан боғлиқ бир қанча масалаларни муҳокама қилинди.

Делегацияларнинг раъбдарлари — СССР Фанлар академиясининг академиги профессор Е. М. Гриммаков ва шарқий Осиёни ўрганиш институтининг директори, Калифорния университетининг профессори Роберт А. Скапанно охириги мажлисда симпозиумнинг якуни ясади. (ЎзТАГ).

и к партияси Марказий
е н у м и т ѱ р и с и д а
Н Б И Л Д И Р И Ш

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленуми шуни маъмурий билан қайта этидики, барча совет кишилари сингари республика меҳнатчилари ҳам КПСС XXVI съездининг тарихий қарорларини, КПСС Марказий Комитетининг Бюроси Ленин йилнинг содиқ доғдиги, замонамизнинг адоқли сиёсий ва давлат арбоби, тинчлик ва ҳалқ бахт-саодати учун тоямс курашчи урток Леонид Ильич Брежневнинг съезда қилган доғдиди илгари сурилган қодлар ва вазифалари баланд руҳ билан амалга оширмоқдалар.

Съезд қарорларини била-ри юзасдан қилган илг республикада кўп милятлат совет ҳалқининг буюк байрами — Совет Социалистик Республикасини Иттифоқи ташкил этилганлигининг 60 йил-лигига таъйғарилан бошлан-ган бир пайтда давом этмоқ-да. Мамлакатимиз бу санаи 1982 йилнин декабрида ни-шонлайди.

Совет Ўзбекистонинг меҳнатчилари СССР 60 йиллигига таъйғарилан

мунизм куриш йулида СССРдаги барча ҳалқлар ижодий бунёдкорлигининг битим-туғамас мавбид бў-лиқ хизмат қилади.

Совет Иттифоқи ер кур-расида кулами ва чуқурли-қи йиқилган жисли курид-маган социал-сиёсий ўзгариш-ларга жуда катта роль ўйна-ди ва бунга гоат катта таъсир ўтказмоқда, тинчлик, озо-лик ва социал тараққиёт учун курашда бутун тарақ-қилпарвар инсониятнинг муштаҳам таъйичи ва содиқ иттифоқчисирид. Коммуни-стик партия, унинг ленинчи Марказий Комитети, Совет ҳукумати, шахсан Л. И. Брежневнинг Ватанамиз иқ-тисоди ва мудофаа кудрат-лини муштаҳамлаш, соци-алистик ҳамаўстлигининг ҳалд-ар позицияларини муштаҳ-камлаш ҳосасидати илчил ва тилимизни фаолияти 35 йил-дан кўприк афғ давомидида совет кишиларининг тинч ҳаётини таъймилади.

Пандан ташқари махсус-лот ишлаб чиқарин ҳисоби-ба 200 минг тонна минерал ўғит, 160 минг тонна пұлат ва прокат, 230 та трактор, 150 та пахта териш маши-

нларини муваффақиятли бажариш юзасдан ўз эи-маларига оширилган соци-алистик мажбуриятлар қабул қилмоқдалар.

Республика саноат корхо-наларининг меҳнатчилари СССР ташқил этилганли-гининг 60 йиллигига таъй-ғарилан илг йилнинг 1921 йили шеш йилликнинг 1-йил пиланин мула-тимал илгари бажарилиш белгиланмоқдалар. Беш йил-лик бошидан бугун пландан ташқари 700 миллион су-млик махсуслот реализация қилинлади, қўшимча равиш-да 500 миллион сумлик ҳалқ истеъмол моллари иш-лаб чиқарилади. Ишлаб чи-қарин ҳажми 1980 йилдаги даражадагиди нисбатан 14 процент қўйайтирилади. Меҳ-нат умумдорлигининг камиди 8 процент оширишга эришил-ди.

Пандан ташқари махсус-лот ишлаб чиқарин ҳисоби-ба 200 минг тонна минерал ўғит, 160 минг тонна пұлат ва прокат, 230 та трактор, 150 та пахта териш маши-

бир меҳтерда, курилш сиф-ти юксак бўлган ҳолда фой-даланишга топширилади. Бу билан таъймилади барча мабалаари ҳисоби-ба 12,5 миллион квадрат м-га қўйил қуратади. Барча ку-рада мабалагар ишга туш-урилгандин энг муҳим об-ектларга максимал даражада ўтқилиба, битказилган и-рилдишлари шу йўл бил-ан 10 процент маъайтириш эришилди.

Пирин саноат комплек-ларини қисқа муддатлар куриш таъйрибасидан фой-даланиш, курилш ишлаб чиқарини ташқил эти-ла бошлагани таъймилади куриш асосида ишлаб чи-қарин кувватлари ва обьек-тларини, шу кумаладан Ново-ГРЭСида 210 минг киловатт кувватли ўн иккинчи бло-ки, Омляиқ кимия завод-да олтингугурт ишлаб чи-қаридан кувватлари ва Фа-ғондаги «Азот» ишлаб чиқарин бирлашмасида амм-ак ишлаб чиқарин кувват-лари, Омляиқ қон-металл

СССРнинг ташкил этилганлиги — пролетар интернационализи қораланиши шундан бошланади. Коммунистик партия денсига миллий сиеатни асабга оширилганлигининг самарали натижасидир. СССРнинг ташкил этилганлиги Ўзбекистон СССРнинг, барча қардош республикаларнинг сиесий, социал-иқтисодий ва маданий тараққиетида муҳим роль ўйнади.

СССРнинг тузилганлиги — амалдаги марксизм-ленинизмнинг ўрнин далайлидир. Коммунистик партия революцион ташкилотга талиб, барча меҳнаткашларнинг муҳим манфаатларининг ифода этиб, мамлакатинидаги барча миллатлар ва элатларни ягона интернационал қардошликка янгилаштирди, уларнинг куч-қайратларини янги жамаитин — ривокланган социализм жамаитини барпо этишга йўналтирди.

СССР халқларининг дустлиги — социализм улуг'вор галабаларидан бири бўлиб, энг олижаноб мақсад — коммунистик йўналишнинг қоммунистик қурилишда янгилаш-янгиланганлигини нишонлашда шундан бошланади. Бу эса республикада байрам шарафига бошланган социализм мусобақеда, иш самаралорлиги ва сифатини янада оширишга, фан-техника тараққиетини жадаллаштиришга, ўн биринчи беш йиллик тоширқиқларини сўзсиз амалга оширишга қаратилган ватанпарварлик ташаббусларида ўз ифодасини топтомкода.

Республикадаги бир канча шахарлар ва районлар, меҳнат коллективлари шонли юбилейни кутуб ола туриб, «СССР ташкил этилганлигининг 60 йилгитига — олтинми зарбдор қафта» ишлари остида ватанпарварлик ҳаракатини янги олдириб юборишга даъват этидлар.

Корхоналар, қуришлар, қолқоз ва совхозлар, ташкилотлар ва муассасаларнинг коллективлари СССР ташкил этилганлигининг 60 йилгитини муносиб кутуб олиш ва КПСС XXVI съезди қадриятини юбилейнинг қоммунистик қурилишда янгилаш-янгиланганлигини нишонлашда шундан бошланади. Бу эса республикада байрам шарафига бошланган социализм мусобақеда, иш самаралорлиги ва сифатини янада оширишга, фан-техника тараққиетини жадаллаштиришга, ўн биринчи беш йиллик тоширқиқларини сўзсиз амалга оширишга қаратилган ватанпарварлик ташаббусларида ўз ифодасини топтомкода.

Капитал қурилишда 1981 — 1982 йилларда пудрат ишлари программасининг мўддатидан илгари бажарилиши таъминланади. Фан ва техника йўтулларини меҳнатини ташкил этишнинг ялвор формаларини жорий этиш асосини шу давр чиқди меҳнат унумдорлиги 7 процент оширилди. Қурилиш-монтаж ишлари йиллик ҳажмининг 60 проценти, уй-қойлар қурилишининг эса қамида 80 проценти бригада пудрати методи билан бажарилади. Ишлаб чиқариш қувватлари, уй-қойлар ва маданый-маиший обектлар

гил комбинатиди. Топше трактор заводида янги қувватларни, Андиқон, Бухоро тўқимачилик комбинатларида тўқув ишлаб чиқаришининг иккинчи навбати, кичик шахарларда район марказларида шу комбинатларнинг ўн тўртта йиллигини, Сурхондарё облатидаги «СССР 50 йиллик совхозиди чорвачилик комплексини ўз вақтида ва дадатдан илгари ишга тузириш таъминланади. 2 минг гектар сўзорида янги ерлар қурилади. Тошмеда 60 километрге узунликдаги автомобиль йўли қурилиб фойдаланишга топширилади. РСФСНинг Икоратувчиқ зонасида 70 минг сўмлик қурилиштам ишлари бажарилади, минг гектар янги ерлар, минг квадрат-метр уй-қамда бошқа коммунал-иший ва ишлаб чиқариш обектлари мўддатидан илгари фойдаланишга топширилади.

(Давоми тўрттинчи бетда)

рашулар биродарлашган шаҳарлар ўртасидаги, совет ва тунис халқлари ўртасидаги дўстликнинг энг

риё Бин Мустофо.— Санинг аҳролидаги ва маданий мисолидаги таълимотида бўлиб, ўзбек халқи қандай яшаётганилиги ва меҳнат қилаётганилиги билан танишди, янги дўстлар ортиқди. Сафар натижага яхши равишда қўнқайилганимизни изҳор этарканмиз, бизнинг алоқаларимиз янада кўп томонлама бўлиб, соғинаётганимизни айтишди. Тошкентдаги ўқувчи йилдаси бўлди.

Тошкент шаҳар ижроия қўмитетидан партия ва совет органлари, кенг жамоатчилик вакиллари иштирокида Тошкент шаҳар Совети ижроия қўмитетининг раиси В. О. Козимов ва Тунис шаҳри мэри Закарё Бин Мустофо бирдарашташ шаҳар

исламати ва Тошкентдаги университет ва политехника институтлари ўртасида алоқаларини ривожлантириш учун зўр бериб ҳаракат қилиш бўйича битимга келдилар. Бирдарашташ шаҳарлари аҳолиси ўртасида дўстона алоқаларини ривожлантириш ва ўзаро тушунишни кучайтириш мақсадлари

Қўшма ахборотини имзолашда Ўзбекистон Компартияси шаҳар қўмитетининг секретари Б. Ғ. Халилов ишорон эъти.

СУРАТДА: болалар тунислик меҳмонларга гуллар топширишмоқда.

Р. Альбеков фотоси.

САЛМОКЛИ НАТИЖАЛАР

Биродарлашган шаҳар Тунис делегацияси Тошкентда пойтахтни қўлдан сарф тутди. Бу сафар ўтган йилнинг сентябрь ойида қилзоланлар ахборотга биноан бўлган эди.

— Тошкент ва Самарқанднинг ҳақиқатта саавор жойлари билан танишсин, — деди Тунис мэри Закарий Бия Мустафа. — Саҳарий қорхоналарида ва маданий муассасаларида бўлиб, Ўзбек халқи қандай яшаётганини ва меҳнат қилётганини билан танишсин, янги дўстлар ортирсин. Сафар натижаларидан қўнқанлигини мизини лизоҳ этарканмиз, бизнинг алоқаларимиз янада кўп томонлама бўлади, согомизни сақлаш, маърифат шаҳар маалигини бошқа соҳида таъриба машини, спорт деҳқонлари, турли қўргазмалар ва филларни афирошлашнинг энг этаксида, ўлаймиз.

Делегация аъзолари таъкидладики, Тошкентдаги

рашувлар биродарлаш-
ган шаҳарлар ўртиси-
даги, совет ва ту-
нис халқлари ўрта-
сидаги дўстликнинг энг
яхши ифодаси бўлди.

Тошкент шаҳар иж-
роия комитетида партия
ва совет органлари,
кент жамоатчилиги
вакиллари иштирокида
Тошкент шаҳар Совети
ижроия комитети
раиси В. О. Козимов
ва Тунис шаҳри мэри
Закарий Бин Мустафо
биродарлашган шаҳар

Тунис делегацияси-
нинг Ўзбекистон пой-
тахтига сафари тўғри-
сида кўшма ахборотни
имзоладилар.

Хар икки томон Ту-
нисдаги ва Тошкент-
даги университет ва
политехника институ-
тлари ўртасида алоқа-
ларини ривожлантириш
учун зўр бериб ҳара-
кат қилиш бўйича бит-
тимга келидилар. Биро-
дарлашган шаҳарлар
аҳолиси ўртасида
дўстона алоқаларни
ривожлантириш ва
узaro тўғишувини кў-
чатириш мақсадларига

да мунтазам дўстлик
ҳафталари ўтказиб ту-
риш, ахборотлар айлри-
бошлаш, шонли сана-
ларни нишонлашга қар-
дор қилинди.

Кўшма ахборотни
имзолашда Ўзбекистон
Компартияси ша-
ҳар комитетининг с-
екретари Б. Ғ. Хали-
лов ишчирок этди.

СУРАТДА: болалар
тунислик меҳмонларга
гуллар топширишмоқ-
да.

Р. Альбеков фотоси.

КПСС XXVI СЪЕЗДИ ҚАРАОРЛАРИ АСОСИДА ПАХТАЧИЛИКНИ ЯНАДА ИНТЕНСИВЛАШ ВА ПАХТА СИФАТИНИ ОШИРИШ ТАДБИРЛАРИ ТУҒРИСИДА

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Ш. Р. РАШИДОВ доклади

Ўртоқлар! Бутун совет халқи қаби республикамиза меҳнатқашлари ҳам КПСС XXVI съезди тарихий қарорлари туғайли жўш урган юксак меҳнат ғайрати ва сиёсий активлик вазиятида яшашмоқдалар ва ишламоқдалар. Съезднинг замонамиз жуда турли-туман соҳаларини ўз ичига олувчи қарорлари совет жамиятининг партия, давлат, ҳўжалик ва маданий қурилиши барча жиҳатлариға, социалистик ҳамдўстликни ривожлантиришға, бошқа революцион кўчларини фаолиятға, планетамиздаги воқеаларнинг бутун боришига чуқур таъсир ўтказмоқда ва бундан бун ҳам узоқ вақтгача чуқур таъсир ўтказмаврди.

КПСС XXVI съезди совет халқини аниқ ва сафарбар этувчи яш программаси билан қуролландирди. Тинч бунёдкорликдан иборат йил-сонларнинг госяи руҳи билан сугорилган съезд қарорлари бутун дунда социализмнинг жоизба кучини кўпайтирмоқда.

КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиуми аъзоси Раис ўртоқ Л. И. Брежневнинг қардош партиялар ҳамда социалистик давлатлар раҳбарлари билан ўтказилган Қўим учрашувлари бун янги куч билан тасдиқланди. Қўимдаги учрашувларда жаҳон сиёсатининг энг асосий проблемалари, социалистик давлатларини ривожлантиришнинг энг муҳим вазифалари муҳокама қилинди, социалистик ҳамдўстлик мамлакатларининг ташқи сиёсати зарур тарзда мувофиқлаштириб олинди.

Барча совет кишилари қатори Ўзбекистон меҳнатқашлари ҳам партиямизнинг доимо ички ва ташқи сиёсатини, Леонид Ильич Брежнев бошчилигидаги ленинчи Марказий Комитет ва унинг Сиёсий бюроси нўшқини фаолиятини янгилик билан қўзғатиш маъқуладар.

Партиянинг ички ва ташқи сиёсат соҳасида съезд ишлаб чиққан улгувор планлари ҳар бир меҳнат коллективидан, ҳар бир коммунистдан янада юксак даражада ишлаши, ўз фаолияти практиккасига чинакам ленинча усул ва методларини янада сабот била жорий этишни талаб қилади.

Шу билан бирга Леонид Ильич Брежневнинг юксак масъулият туғиси, коммунистик, олий интизом янгиликни тинимсиз излаш билан, шу янгиликни қўллаб-қувватлаш билан, доимий ташаббускорлик — ҳар жойда ва ҳар ишда ташаббускорлик билан узвий равишда боғлаб олиб боришни лозим, деган суварларини доимо эсла туғмок керак.

КПСС Марказий Комитети мамлакатни иқтисодий ва социал жиҳатдан янада ривожлантиришнинг XXVI съезд ишлаб чиққан улгувор программасини бажариш юзасидан изчиллик ва сабот билан эриши олиб бормоқда, партия ташкилотларининг, бутун халқнинг кўчайишларини ўн биринчи беш йилликнинг вазифасини ҳал этишга — совет кишиларини фаровонлигини ва маданийлигини ҳар томонлама юксалтиришга қаратмоқда.

Партия қишлоқ ҳўжалик маъсулотиғи, аввало унинг мамлакат аҳолиси учун жуда зарур бўлган турларини кўпроқ еттиштиришга биринчи даражали аҳамият бермоқда.

Шу муносабат билан пахтачиликни янада юксалтириш гоёт катта аҳамиятга эгадир. XXVI съезд республика олдинга ўн биринчи беш йилликда пахта еттиштиришнинг янада кўпайтиришдан иборат катта ҳал ҳўжалик аҳамиятига молик вазифани қўйди. Ўзбекистон бутун иттифокда еттиштирилган пахтанинг учдан икки қисмини бериши керак.

Пахта давлатнинг бебаҳо бойлиғидир, қилма-қил санават ва истеъмол моллари ишлаб чиқариш учун гоёт қимматли хом ашёдир. Пахта — кийим-кечак ва поймазд демандир, совун ва ёр, целлолоза ва суний ипак, қороз ва чорва еми демандир. Ҳалқ ҳўжалигининг ҳамма тармоқлари ўз ахёжэ учун пахтадан фойдаланади. Илгари неча мартабала таъкидлаб ўтилгандек, мамлакат экономикасидаги аҳамияти жиҳатидан пахта меҳнатга, нефтга, галлага тенглаштирилди. Мамлакатнинг ана шу хом ашё туғла бўлган ахёжэлари эса йил сайин ортиб бормоқда.

Пахта еттиштириш биз учун маъфатлидир. Бинобарин, мамлакат мана шу гоёт қимматли хом ашё билан ўла-тўқис таъминлашни ва жаҳон бозорига етанчи маъфени етлашни учун биз пахта еттиштиришнинг доимо кўпайтиришмиз ва унинг сифатини оширишмиз лозим.

КПСС Марказий Комитети билан Совет ҳўкумати Ўзбекистонда пахтачиликни юксалтириш туғрисида тинимсиз таъминоти кўчайишларини пахтачиликни янада жаъла юксалтириш учун поғона, деб

қарор қилди. Қишлоқ меҳнатқашларининг моддий ва маданий даражасини ошириш пахтачиликнинг ҳолатига боғлиқ. Қишлоқ ҳўжалиги ялли маъсулотиғининг умумий структурасида пахтачиликнинг улуғи 60 процентга тенг. Ўтган йили бу тармоқ уч миллион 250 миллион сўм миқдорда даромад берди.

Шу билан ҳам Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан республика ҳўкумати пахтачиликни ривожлантиришга биринчи даражада аҳамият бериб келмоқдалар. Пахта еттиштиришнинг улуғи кўпайтиришнинг республика меҳнатқашлари ҳалқ ҳўжалигининг энг муҳим вазифаларидан бири деб билинади. Шундай бўлиб келди ва келгудда ҳам шундай бўлиб қолаверди. Чунки биз бун мамлакатдаги барча қардош халқлар ва бутун социалистик ҳамдўстлик олдиди интэрнационал бурчимиз деб билимиз.

Республикада пахтачилик муттасили юксак суръатлар билан ривожланиб келаятигини маммуният билан қайд этиш мумкин. Ўзинчи беш йилликда тўққизинчи беш йилликка нисбатан пахта еттиштириш 17 процент, саккизинчи беш йилликка нисбатан 43 процент, еттинчи беш йилликка нисбатан 71 процент кўпайди. Биз КПСС XXV съезида пахта еттиштириш 1980 йилгача олти миллион тоннага етказишни ваъда қилган эдик ва шараф билан ўз сўзимизнинг устида қандик. Батан олти миллион 245 миң тонна «оқ олтин» олди. Бу муваффақиятга еришишда республика пахтакорларининг меҳнатини ҳеч мулобағасиз қадромонга масраб деса бўлади.

Пахта еттиштириш юзасидан белгиланган ҳалқ ҳўжалиги беш йиллик плани ача ошириб бажарилди. Давлатга 28,5 миллион тонна, яъни планда белгилангандан қарий беш миллион тонна кўп пахта сотилди. Аввалги беш йилликка нисбатан ўшш 4 миллион тонналдан ортиб кетди. Бу кўпайиш ортими процентидан кўпроғи пахтачиликни интенсификациянинг беш омили — ҳосилдорликнинг ошириш йўли билан эришилди.

Қорақалпоғистон Автоном республикаси ва Ўзбекистоннинг барча обласлари деҳқонлари катта муваффақиятларга эришилди. Беш йиллик мобайнида пахта еттиштиришнинг энг кўп ўстириш таъминлаган Қашқадарь обласи ҳажмига нисбатан беш йилликда ҳажмига нисбатан 154 процент, Жиззах обласи 135, Бўҳоро обласи 131, Самарканд обласи 122, Қарақалпоғистон АССР 116 процент натиғига эришилди. Андижон, Наманган, Тошкент, Фарғона ва Хоразм обласларида жами ўшш пахта ҳосилдорлигини ошириш йўли билан эришилди. Мутлак кўпчилик районлар, қолқоллар ва совхозлар беш йиллик топириғини ошириб бажарди.

Ўтган йил илгичка тоғла пахтадан рекорд ҳосил олиниғи билан ҳам шонли йил бўлди. Биринчи март 357 миң тонна ипак пахта таъйирланди. Мана шу алоҳида қимматли хом ашёни еттиштириш жиҳатидан Ўзбекистон энди мамлакатнинг пахтакор республикалари орасида биринчи ўринга мустанкам етлашмоқда.

Эришилган муваффақиятлар — КПССнинг қамий асосланган аграр сиёсати муттасили турмушта табиғий элтиётганининг, қишлоқ ҳўжалигини ривожлантириш юзасидан партия ишлаб чиққан комплекс программа амалга оширилётганининг, республика барча меҳнатқашлари фидокорона ишнинг натиғасидир.

Ўртоқ Л. И. Брежневнинг партия XXV съезида, КПСС Марказий Комитети 1978 йил июль Пленумида суғлаған ва бошқа нўгдларига берган маслаҳатлари ва йўл-йўриқлари пахта еттиштириш кўпайтиришда жуда катта аҳамиятга эга бўлди. Пахтакорларнинг меҳнатига берилган юксак баҳо, республика ишлаб чиқарувчи кўчларини ривожлантириш туғрисидаги доимий ғамхўрлик Ўзбекистоннинг катта пахта қирмони учун курашнинг муваффақиятига бебаҳо самаралар таъсир қилмоқда.

Пахтакорларнинг 1980 йилги изасоратини партия билан ҳўкумат юксак тақдирлади. Ўртоқ Л. И. Брежневдан самийи таърихнома олindi. Республика учинчи марта Батанинг олий мукофоти — Ленин орденига сазовор бўлди.

Ўртоқлар! Ўтган йилнинг ва умуман ўзинчи беш йилликнинг яхши янчиларини пахтачиликни янада жаъла юксалтириш учун поғона, деб

қарор қилди. Қишлоқ ҳўжалигининг барча тармоқларини ҳар томонлама улуғсиз ривожлантиришга, мамлакатни озик-овиғат ва қишлоқ ҳўжалик хом ашёси билан таъминлашга эришиш, халқнинг турмуш даражасини ача ошириш лозим.

Ўзбекистон мамлакатининг асосий пахта базасидир. Шу сабабли, Ўзбекистон Компартиясининг XX съезида белгиланган берилгандек, ялли пахта ҳосилини бутун чоралар билан кўпайтириш ўн биринчи беш йилликда республика деҳқонларининг аввалгидек энг муҳим вазифаси бўлиб қолаверди. Беш йиллик мобайнида 30 миллион тонна пахта еттиштиришимиз керак. Шу билан бирга илгичка тоғла пахта ҳосили 1985 йилда 500 миң тоннага таъминлаш бни эриштириш ва кўпайтиришнинг зарур.

Сугорилган ерлар ҳалдан ташқари меҳнатқашларини ва озик-овиғат программасини бажариш соҳасидаги ишларини қўйиштириш зарурлигини эътиборга олиб, ўн биринчи беш йилликда пахта еттиштириш янада ўстириш, асосан интенсификация ҳўжасига, ҳосилдорликни ошириш ҳўжасига таъминлаш лозим. Деҳқонлар ва олимларнинг, қолқол ва совхозлар мутахассисларининг ҳамда раҳбарларининг, партия, совет ва қишлоқ ҳўжалик органларининг, касаба союзу ва комсомол ташкилотларининг кўч-ғайралари шу вазифани ҳал этишга қаратилган, моддий-техника ресурслари сафарбар этилиши керак.

Партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотлари, ҳаммаиш бундан амалий ҳўсулар чикариб олишмиз, пахта еттиштириш тағин ҳам кўпайтириш учун янги имкониятларни қидириб топишмиз, резервларни юзага чиқаришмиз, энг маъқул йўллари топишмиз лозим.

Биз шу йилнинг бундаёқ камиди беш миллион 900 миң тонна пахта еттиштиришимиз зарур. 1982 йилнинг плани — беш миллион 880 миң, 1983 йилнинг плани 5 миллион 920 миң, 1984 йилнинг плани 5 миллион 960 миң тонна. Беш йилликнинг якуновли йилида республика давлатга камиди олти миллион тонна пахта бериши керак. Қўриб туриб-сизларки, ўртоқлар, пахта еттиштириш ҳажми йил сайин ортиб, вазифалар эса мураккаблашиб бораверди.

Бу вазифаларни ҳал этиш учун партия, совет, қишлоқ ҳўжалик органлари, қолқол ва совхозлар эр тағират билан меҳнат қилишлари, жамийи куч ва имкониятларини сафарбар этилиши, ер сўз, меҳнат ресурсларидан ва моддий-техника воситаларидан тобора самарали фойдаланиш керак бўлади.

Ерларни ирригациялаш ва мелiorациялаш пахтачиликни интенсификация қилувчи воситаси бўлиб ҳисобланади. Бизнинг шароитимизда ирригация ва мелiorация доимо алоҳида ўрин олиб келган ва ҳозир ҳам алоҳида ўрин олиб турибди. Ирригация билан мелiorация бутун қишлоқ ҳўжалик ишлаб чиқаришнинг негизидир.

Республикаимизда сув ҳўжалиги қурилиши кенг қўлама олиб бориюмоқда, сув ҳўжалиги системаларини ишлаш хизмати йил сайин тақомиллаштириюмоқда, ерларнинг мелiorатив ҳолати яхшиланмоқда. Бу йилида КПСС Марказий Комитети билан Совет ҳўкуматининг эътибори ва ёрдамига кўн сайин сезиб турибмиз.

Ўзинчи беш йилликда ирригация-мелiorация ишларини ўтказишга олти миллион сўмдан ортиқ маблағ ажратилди. Шу йиллар мобайнида 465 миң гектар янги сугорилган ерлар қишлоқ ҳўжалик оборотиға киритилди. 530 миң гектар эски экинзорларнинг мелiorатив ҳолати яхшиланди. Бир миллион гектардан ортиқ ердаги сугорини системалари қайта қурилди ва уларнинг сув таъминоти оширилди, қарийб тўрт юз миң гектар ер яхшилаб текисланди. Чорвоқ ва Андижон сув омборлари, Толимажон ва Тўлғуёв сув омборларининг биринчи лавабалари сингари йилик сув ҳўжалиги объектлари қурилди. Қарши, Жиззах, Ўзаштириш, ирригация каналлари, коллектор-зўвур тармоқларининг, насос станцияларини ва бошқа гидротехника нишоотларини қуриш сафарбар суръатлар билан олиб борилади.

Сув ҳўжалиги қурилишига сарфланган маблағ юксак самара бермоқда. Мутахассисларнинг ҳисоб-китобларига қараганда, мелiorация тадбирларига сарфланган маблағ ҳисобига ўтган беш йилликда тўрт миллион сўмдан кўпроқ қишлоқ ҳўжалик маъсулоти қўшмиға равишда олинди.

Аммо ҳали бизда маблағлардан қонирасиға фойдаланиш фактлари учраб турибди, қангил маблағларни бошқа мақсадларга сарфлаш ҳоллари тўғатишган эмас, қўпгина сув ҳўжалиги объектлари белгиланган муддатларга ишга туширилмапти. Бир қанча жойлардаги иш-ишотлар плансиз ва лойиҳа сиз қуриюмоқда. Биз бу камчиликларга қарши кескин курашмиш керак.

Ўн биринчи беш йилликда республика ерларни ирригациялаш ва мелiorациялаш тағин ҳам кўпайтириш учун янги имкониятларни қидириб топишмиз, резервларни юзага чиқаришмиз, энг маъқул йўллари топишмиз лозим.

Биз шу йилнинг бундаёқ камиди беш миллион 900 миң тонна пахта еттиштиришимиз зарур. 1982 йилнинг плани — беш миллион 880 миң, 1983 йилнинг плани 5 миллион 920 миң, 1984 йилнинг плани 5 миллион 960 миң тонна. Беш йилликнинг якуновли йилида республика давлатга камиди олти миллион тонна пахта бериши керак. Қўриб туриб-сизларки, ўртоқлар, пахта еттиштириш ҳажми йил сайин ортиб, вазифалар эса мураккаблашиб бораверди.

Бу вазифаларни ҳал этиш учун партия, совет, қишлоқ ҳўжалик органлари, қолқол ва совхозлар эр тағират билан меҳнат қилишлари, жамийи куч ва имкониятларини сафарбар этилиши, ер сўз, меҳнат ресурсларидан ва моддий-техника воситаларидан тобора самарали фойдаланиш керак бўлади.

Ерларни ирригациялаш ва мелiorациялаш пахтачиликни интенсификация қилувчи воситаси бўлиб ҳисобланади. Бизнинг шароитимизда ирригация ва мелiorация доимо алоҳида ўрин олиб келган ва ҳозир ҳам алоҳида ўрин олиб турибди. Ирригация билан мелiorация бутун қишлоқ ҳўжалик ишлаб чиқаришнинг негизидир.

Республикаимизда сув ҳўжалиги қурилиши кенг қўлама олиб бориюмоқда, сув ҳўжалиги системаларини ишлаш хизмати йил сайин тақомиллаштириюмоқда, ерларнинг мелiorатив ҳолати яхшиланмоқда. Бу йилида КПСС Марказий Комитети билан Совет ҳўкуматининг эътибори ва ёрдамига кўн сайин сезиб турибмиз.

Ўзинчи беш йилликда ирригация-мелiorация ишларини ўтказишга олти миллион сўмдан ортиқ маблағ ажратилди. Шу йиллар мобайнида 465 миң гектар янги сугорилган ерлар қишлоқ ҳўжалик оборотиға киритилди. 530 миң гектар эски экинзорларнинг мелiorатив ҳолати яхшиланди. Бир миллион гектардан ортиқ ердаги сугорини системалари қайта қурилди ва уларнинг сув таъминоти оширилди, қарийб тўрт юз миң гектар ер яхшилаб текисланди. Чорвоқ ва Андижон сув омборлари, Толимажон ва Тўлғуёв сув омборларининг биринчи лавабалари сингари йилик сув ҳўжалиги объектлари қурилди. Қарши, Жиззах, Ўзаштириш, ирригация каналлари, коллектор-зўвур тармоқларининг, насос станцияларини ва бошқа гидротехника нишоотларини қуриш сафарбар суръатлар билан олиб борилади.

Сув ҳўжалиги қурилишига сарфланган маблағ юксак самара бермоқда. Мутахассисларнинг ҳисоб-китобларига қараганда, мелiorация тадбирларига сарфланган маблағ ҳисобига ўтган беш йилликда тўрт миллион сўмдан кўпроқ қишлоқ ҳўжалик маъсулоти қўшмиға равишда олинди.

Аммо ҳали бизда маблағлардан қонирасиға фойдаланиш фактлари учраб турибди, қангил маблағларни бошқа мақсадларга сарфлаш ҳоллари тўғатишган эмас, қўпгина сув ҳўжалиги объектлари белгиланган муддатларга ишга туширилмапти. Бир қанча жойлардаги иш-ишотлар плансиз ва лойиҳа сиз қуриюмоқда. Биз бу камчиликларга қарши кескин курашмиш керак.

Ўн биринчи беш йилликда республика ерларни ирригациялаш ва мелiorациялаш тағин ҳам кўпайтириш учун янги имкониятларни қидириб топишмиз, резервларни юзага чиқаришмиз, энг маъқул йўллари топишмиз лозим.

Биз шу йилнинг бундаёқ камиди беш миллион 900 миң тонна пахта еттиштиришимиз зарур. 1982 йилнинг плани — беш миллион 880 миң, 1983 йилнинг плани 5 миллион 920 миң, 1984 йилнинг плани 5 миллион 960 миң тонна. Беш йилликнинг якуновли йилида республика давлатга камиди олти миллион тонна пахта бериши керак. Қўриб туриб-сизларки, ўртоқлар, пахта еттиштириш ҳажми йил сайин ортиб, вазифалар эса мураккаблашиб бораверди.

Бу вазифаларни ҳал этиш учун партия, совет, қишлоқ ҳўжалик органлари, қолқол ва совхозлар эр тағират билан меҳнат қилишлари, жамийи куч ва имкониятларини сафарбар этилиши, ер сўз, меҳнат ресурсларидан ва моддий-техника воситаларидан тобора самарали фойдаланиш керак бўлади.

Ерларни ирригациялаш ва мелiorациялаш пахтачиликни интенсификация қилувчи воситаси бўлиб ҳисобланади. Бизнинг шароитимизда ирригация ва мелiorация доимо алоҳида ўрин олиб келган ва ҳозир ҳам алоҳида ўрин олиб турибди. Ирригация билан мелiorация бутун қишлоқ ҳўжалик ишлаб чиқаришнинг негизидир.

Республикаимизда сув ҳўжалиги қурилиши кенг қўлама олиб бориюмоқда, сув ҳўжалиги системаларини ишлаш хизмати йил сайин тақомиллаштириюмоқда, ерларнинг мелiorатив ҳолати яхшиланмоқда. Бу йилида КПСС Марказий Комитети билан Совет ҳўкуматининг эътибори ва ёрдамига кўн сайин сезиб турибмиз.

Ўзинчи беш йилликда ирригация-мелiorация ишларини ўтказишга олти миллион сўмдан ортиқ маблағ ажратилди. Шу йиллар мобайнида 465 миң гектар янги сугорилган ерлар қишлоқ ҳўжалик оборотиға киритилди. 530 миң гектар эски экинзорларнинг мелiorатив ҳолати яхшиланди. Бир миллион гектардан ортиқ ердаги сугорини системалари қайта қурилди ва уларнинг сув таъминоти оширилди, қарийб тўрт юз миң гектар ер яхшилаб текисланди. Чорвоқ ва Андижон сув омборлари, Толимажон ва Тўлғуёв сув омборларининг биринчи лавабалари сингари йилик сув ҳўжалиги объектлари қурилди. Қарши, Жиззах, Ўзаштириш, ирригация каналлари, коллектор-зўвур тармоқларининг, насос станцияларини ва бошқа гидротехника нишоотларини қуриш сафарбар суръатлар билан олиб борилади.

Сув ҳўжалиги қурилишига сарфланган маблағ юксак самара бермоқда. Мутахассисларнинг ҳисоб-китобларига қараганда, мелiorация тадбирларига сарфланган маблағ ҳисобига ўтган беш йилликда тўрт миллион сўмдан кўпроқ қишлоқ ҳўжалик маъсулоти қўшмиға равишда олинди.

Аммо ҳали бизда маблағлардан қонирасиға фойдаланиш фактлари учраб турибди, қангил маблағларни бошқа мақсадларга сарфлаш ҳоллари тўғатишган эмас, қўпгина сув ҳўжалиги объектлари белгиланган муддатларга ишга туширилмапти. Бир қанча жойлардаги иш-ишотлар плансиз ва лойиҳа сиз қуриюмоқда. Биз бу камчиликларга қарши кескин курашмиш керак.

Ўн биринчи беш йилликда республика ерларни ирригациялаш ва мелiorациялаш тағин ҳам кўпайтириш учун янги имкониятларни қидириб топишмиз, резервларни юзага чиқаришмиз, энг маъқул йўллари топишмиз лозим.

Биз шу йилнинг бундаёқ камиди беш миллион 900 миң тонна пахта еттиштиришимиз зарур. 1982 йилнинг плани — беш миллион 880 миң, 1983 йилнинг плани 5 миллион 920 миң, 1984 йилнинг плани 5 миллион 960 миң тонна. Беш йилликнинг якуновли йилида республика давлатга камиди олти миллион тонна пахта бериши керак. Қўриб туриб-сизларки, ўртоқлар, пахта еттиштириш ҳажми йил сайин ортиб, вазифалар эса мураккаблашиб бораверди.

Бу вазифаларни ҳал этиш учун партия, совет, қишлоқ ҳўжалик органлари, қолқол ва совхозлар эр тағират билан меҳнат қилишлари, жамийи куч ва имкониятларини сафарбар этилиши, ер сўз, меҳнат ресурсларидан ва моддий-техника воситаларидан тобора самарали фойдаланиш керак бўлади.

Ерларни ирригациялаш ва мелiorациялаш пахтачиликни интенсификация қилувчи воситаси бўлиб ҳисобланади. Бизнинг шароитимизда ирригация ва мелiorация доимо алоҳида ўрин олиб келган ва ҳозир ҳам алоҳида ўрин олиб турибди. Ирригация билан мелiorация бутун қишлоқ ҳўжалик ишлаб чиқаришнинг негизидир.

Республикаимизда сув ҳўжалиги қурилиши кенг қўлама олиб бориюмоқда, сув ҳўжалиги системаларини ишлаш хизмати йил сайин тақомиллаштириюмоқда, ерларнинг мелiorатив ҳолати яхшиланмоқда. Бу йилида КПСС Марказий Комитети билан Совет ҳўкуматининг эътибори ва ёрдамига кўн сайин сезиб турибмиз.

Ўзинчи беш йилликда ирригация-мелiorация ишларини ўтказишга олти миллион сўмдан ортиқ маблағ ажратилди. Шу йиллар мобайнида 465 миң гектар янги сугорилган ерлар қишлоқ ҳўжалик оборотиға киритилди. 530 миң гектар эски экинзорларнинг мелiorатив ҳолати яхшиланди. Бир миллион гектардан ортиқ ердаги сугорини системалари қайта қурилди ва уларнинг сув таъминоти оширилди, қарийб тўрт юз миң гектар ер яхшилаб текисланди. Чорвоқ ва Андижон сув омборлари, Толимажон ва Тўлғуёв сув омборларининг биринчи лавабалари сингари йилик сув ҳўжалиги объектлари қурилди. Қарши, Жиззах, Ўзаштириш, ирригация каналлари, коллектор-зўвур тармоқларининг, насос станцияларини ва бошқа гидротехника нишоотларини қуриш сафарбар суръатлар билан олиб борилади.

Сув ҳўжалиги қурилишига сарфланган маблағ юксак самара бермоқда. Мутахассисларнинг ҳисоб-китобларига қараганда, мелiorация тадбирларига сарфланган маблағ ҳисобига ўтган беш йилликда тўрт миллион сўмдан кўпроқ қишлоқ ҳўжалик маъсулоти қўшмиға равишда олинди.

Аммо ҳали бизда маблағлардан қонирасиға фойдаланиш фактлари учраб турибди, қангил маблағларни бошқа мақсадларга сарфлаш ҳоллари тўғатишган эмас, қўпгина сув ҳўжалиги объектлари белгиланган муддатларга ишга туширилмапти. Бир қанча жойлардаги иш-ишотлар плансиз ва лойиҳа сиз қуриюмоқда. Биз бу камчиликларга қарши кескин курашмиш керак.

Ўн биринчи беш йилликда республика ерларни ирригациялаш ва мелiorациялаш тағин ҳам кўпайтириш учун янги имкониятларни қидириб топишмиз, резервларни юзага чиқаришмиз, энг маъқул йўллари топишмиз лозим.

Биз шу йилнинг бундаёқ камиди беш миллион 900 миң тонна пахта еттиштиришимиз зарур. 1982 йилнинг плани — беш миллион 880 миң, 1983 йилнинг плани 5 миллион 920 миң, 1984 йилнинг плани 5 миллион 960 миң тонна. Беш йилликнинг якуновли йилида республика давлатга камиди олти миллион тонна пахта бериши керак. Қўриб туриб-сизларки, ўртоқлар, пахта еттиштириш ҳажми йил сайин ортиб, вазифалар эса мураккаблашиб бораверди.

Бу вазифаларни ҳал этиш учун партия, совет, қишлоқ ҳўжалик органлари, қолқол ва совхозлар эр тағират билан меҳнат қилишлари, жамийи куч ва имкониятларини сафарбар этилиши, ер сўз, меҳнат ресурсларидан ва моддий-техника воситаларидан тобора самарали фойдаланиш керак бўлади.

Ерларни ирригациялаш ва мелiorациялаш пахтачиликни интенсификация қилувчи воситаси бўлиб ҳисобланади. Бизнинг шароитимизда ирригация ва мелiorация доимо алоҳида ўрин олиб келган ва ҳозир ҳам алоҳида ўрин олиб турибди. Ирригация билан мелiorация бутун қишлоқ ҳўжалик ишлаб чиқаришнинг негизидир.

Республикаимизда сув ҳўжалиги қурилиши кенг қўлама олиб бориюмоқда, сув ҳўжалиги системаларини ишлаш хизмати йил сайин тақомиллаштириюмоқда, ерларнинг мелiorатив ҳолати яхшиланмоқда. Бу йилида КПСС Марказий Комитети билан Совет ҳўкуматининг эътибори ва ёрдамига кўн сайин сезиб турибмиз.

Ўзинчи беш йилликда ирригация-мелiorация ишларини ўтказишга олти миллион сўмдан ортиқ маблағ ажратилди. Шу йиллар мобайнида 465 миң гектар янги сугорилган ерлар қишлоқ ҳўжалик оборотиға киритилди. 530 миң гектар эски экинзорларнинг мелiorатив ҳолати яхшиланди. Бир миллион гектардан ортиқ ердаги сугорини системалари қайта қурилди ва уларнинг сув таъминоти оширилди, қарийб тўрт юз миң гектар ер яхши

КПСС XXVI СЪЕЗДИ ҚАРОРЛАРИ АСОСИДА ПАХТАЧИЛИКНИ ЯНАДА ИНТЕНСИВЛАШТИРИШ ТАДБИРИНИ ОШИРИШ ТАДБИРИНИ ОШИРИШ

(Боши иккинчи бетда).

жўнглина ашратилган лас-моқдалар, кадрлар тайёрла-моқдалар ва катта муваффа-қиятга эришмоқдалар.

Биология усулларига иш-лашдаги майдонлар шу беш йилликнинг охиригача 2,5 ба-равар кўпайиши лозим. Шу сабабли Қишлоқ хўжалиги, Мева-сабзавот хўжалиги ми-нистрликлари, «Госкомсель-хозтехника», «Узсельхозхи-мия», «Главсельхозсовхоз-строй», област ва район пар-тия, совет ва қишлоқ хўжа-лиги органлари биология усу-лини жорий этишга жиддий эътибор беришлари, биоло-гия лабораториялари тузиш имкониятларини кенитириб то-пишлари, асбоб-ускуналар ишлаб чиқаришни, кадрлар тайёрлашни ташкил этишля-ри, ортирилган тажрибадан фойдаланишлари лозим.

Трихограммалар тайёрла-надиган автомат линиялар ишлаб чиқаришни кўпайти-риш учун кўп иш қилаётган Тошкентда «Мичонд» за-водининг коллективидан ми-лиондорим. Республиканинг бошқа саноат корхоналари ҳам шу асбоб-ускуналарни ишлаб чиқаришни йўлга қўй-салар жуда соҳ бўлур эди. Ўсимликларни ҳимоя қилиш институти, Тошкент қишлоқ хўжалиги институти, Самар-қанд давлат университетиди, республиканинг бошқа илмий муассасалари ва олий ўқув юрталари биология усулини томонлаштириш соҳасидати ишларни ҳар томонлама кен-гайтиришлари, янги самарали энтомофагларни тезроқ аниқлаб беришлари керак.

Бу — жуда муҳим маса-ла, шу сабабли биз шу беш йиллик охиригача тузиш ва бошқа қишлоқ хўжалиги энтомологларини зараркуна-лашчи қишлоқ биологик ку-раш усули республиканинг барча хўжалиқларида қўлла-нилиш учун ҳамма ишчи қи-лишимиз лозим.

Бегона ўтларга қарши ку-раш ҳам жуда муҳим про-блемадир қолмоқда. Герби-цидлардан фойдаланишни кенгайтириш билан бирга е-ри икки ярусли қилиб ҳай-даш, чигит эмасдан аввал кўп йиллик бегона ўтларни илдизини битта қўймай су-гури ташлаш сингари усул-лардан кенг фойдаланиш ке-рак. Янада самаралироқ гер-бицидларни ҳосил қилиш, гў-за ва бошқа қишлоқ хўжалик экинлари орасидати бегона ўтларга қарши химиявий ку-рашнинг зарарсиз методлари-ни илдизиб топиш соҳасидати илмий тадқиқотларни жал-лаштириш зарур.

Юксак самарали захарсиз дефолиантлар яратиб жуда ақтуал проблемалар. Респу-блика Фанлар академияси, В. И. Ленин номидаги Бутун-иттифок қишлоқ хўжалиги фанлари академияси Ўрта Осиё бўлимининг ва олий ўқув юрталарининг олимлари бутун диққат-эътиборни шу ба-зиған ҳал қилишга қар-атишлари керак.

Гўза ва бошқа экинларнинг ўсишигача ердам берадиган моддаларни яратиб соҳа-сидаги тадқиқотлар ҳар тар-фа-лама кўпайтирилиши лозим. Ўсиш стимуляторларини ва дефолиантларни яратиб бериш соҳасида иш олиб бораётган республика Фанлар академиясининг олимларила миннатдорим. Бу ишни я-нада ривожлантириш, дори-ларни тақомиллаштириш ке-рак.

IV.

Ўртоқлар! Пахтачиликни интенсификация қилишда ком-плексда қолхоз ва совхоз-ларнинг моддий-техника ба-засини мустаҳкамлаш ва та-қомиллаштиришга, пахтачи-лик жараянларини механизма-зациялаш ривожлантиришга аввалтидек биринчи даража-ли аҳамият берилиши ло-зим.

Учинчи беш йиллик мобай-лида қолхоз ва совхозлар 87 мингта трактор, 76 мингта трактор прицепи, 30 мингта-дан кўпроқ пахта териш ма-шиниси, 28 мингта чигит екиш селаскаси, 44 мингта култиватор ва кўп микродо-бошқа машина-механизмлар олдилар.

Қолхоз ва совхозларнинг техника билан юксак дара-жада таъминланганлиги пах-тачиликдаги деярли ҳамма асосий ишларни механизма-зациялаш деҳқонларнинг оғир меҳнатины машиналар зима-мита юксак имкониятини яратди. Пахтачиликдаги энг сермеҳнат иш — ҳосил те-ришнинг механизациялаш да-ражаси муттасила ошиб бор-моқда. Ўтган йили машинада 4 миллион тоннага яқин еки-тирилган 65 процентли тери-лиди. 34 мингта пахта тери-ш машинаси, 95 мингта трактор прицепи, бошқа кў-пгина терим техникаси пах-та теришга қатнашди. Қуни-лиқ топирилган пахта икки юз минг тоннага етди еки илдин-пачининг уч процентидан о-шиб кетди. Тошкент, Сир-дарё ва Ўзбекистондаги пах-та териш техникасидаги еса 5—6 процентга етди. Шу об-ластларда терим техника-сидан тўла-тўқис фойдала-

ниш туфайли машина терими даражаси 80—85 процентга кўтарилди. Республиканинг бар қанча районларида, кўп-гина хўжалиқларда ҳосил-нинг 90—95 проценти ма-шинида терилди.

Республикада малакали механизаторларнинг кўп ми-ниги кишилик отряди бор. Улар-нинг кўплари терим техника-сидан моҳирона фойдаланиб, ўтган йил мавсумида 300—400 тоннадан ва ундан ҳам о-шириб пахта териб берди-лар. Механизация пахтачи-лигида мўл ҳосилга эри-шининг беш воситаси бў-либ қолди. Ўнда Ўзбекистон-да етиштириладиган жуда катта ҳосилни пахта териш машиналарисиз териб олиш-ни ҳалға ҳам келтириб бў-лмайд.

Кўп микродолаги машина-механизмларнинг мавжудлиги улардан юксак унум билан фойдаланишга эътибор бе-ришни талаб қилади. Аф-риқис, бизда ҳали бу соҳада катта камчиликлар бор. Қўп-гина қолхоз ва совхозларда техникага бепарволик билан қараб, ундан фойдаланишни яхши ташкил этишмасли-қидан машиналар белгилан-ган мўддатни ўтмай бевақ-тидан қириб қолмоқда. Шу-ндай фактлар ҳам учраб ту-рибдики, тегишли машиналар бўлишига қарамай, пахтачи-ликдаги қўпгина ишлар кўп-ла бажаришмоқда. Натижа-да машина-механизмлар узоқ вақт меҳор туриб қолмоқда, ўзини ўзи қопламалли ва ёмон асралган жойларда му-ддатидан илгари ҳисоблан чи-қариб ҳам юборилмоқда. Ма-на шуларнинг ҳаммаси хўжа-ликларга ва давлатга зарар келтирмоқда.

Кўп меҳнат сарфлашни ва меҳнат унумдорлигини паслиги оқибатда пахтачи-ликнинг самардорлиги ка-маймоқда. Фарғона областида ўзининг беш йилликда ҳар-тонна пахтадан олганин соф-ларомад 90 сўмдан ошмаган-лигиға кўп жиҳатдан шу на-рса сабаб бўлди. Бу эса ре-спубликадаги ўртача кўрсат-кидан салкам бир ярим ба-равар оздир.

Бу — жуда жиддий маса-ла. Ўртоқлар! И. И. Бренев КПСС XXVI съездида булай-деб ўқиди: «Умуман қиш-лоқ хўжалиги ҳақида гапи-ра-диган бўлсак, бу соҳада ҳам халқ хўжалигининг бошқа тармоқларидати асосий про-блема самарадорлиги ва си-фати ошириш проблемаси-дир... Ўзидиликда асосий диққат-эътибор капитал маб-лағлардан олинганда самар-ага, қишлоқ хўжалик мах-сулдорлигини ўстиришга... қаратилади. Бу, 80-йиллар-да аграр сибастнинг муҳим хусусиятидир».

Шундай қилиб, гап ер-дан, машиналардан, ўғитлар-дан, ема-хашакдан фойдала-ниш самарадорлигини катти-ла ошириш, меҳнат унумдо-рлигини узуксиз ўстиришга эришини тўғрисида бормоқда.

Партия, совет ва қишлоқ хўжалиги органлари пахта-чилик самарадорлигини оши-риш, махсулот етиштиришга меҳнат ва материал сарфини камайтириш соҳасидати иш-ни тубдан яхшилашлари ке-рак. Меҳнати ташкил этиш ва ҳисоб-китоб қилишни му-нотазам равишда томонлашти-риш, Наманган ва Сурхон-дарё областларининг қишлоқ хўжалигида биттада пулатни-ни жорий этиш тажрибаси-дан кенг фойдаланиш лозим. Қишлоқдаги инжирсиз қиш-матига кўп эътибор бериш, пахтачиликнинг техника қа-роми, ремонт ва асралишни ташкил этишни яхшилаш ке-рак.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг қа-роли биноан, Задаре райо-нида катта тажриба ўтказил-моқда. У ерда қишлоқ хўжа-лиқ техникасини ишлатиш ва ремонт қилиш билан шуғул-ланувчи хўжалиқларга биро-лашма тўғрисида. Дуруст на-тижалар олинди. Қишлоқ хў-жалиги министрлиги билан «Госкомсельхозтехника» бу тажрибани умумлаштириб, уш республиканинг бошқа районларида кенг жорий этишлари лозим.

Пахта етиштиришни кўпай-тириш учун айрим ишларни механизаторлар ердамида ба-жаришдан ҳамма ишларни ком-плекс механизациялашга да-лаил ўтиш керак. Шу сабабли биз КПСС XXVI съездида пахтачилик учун янги, янада серурум техника ишлаб чи-қаришни жаллаштиришни тақлиф қилим.

Республика заводалари ишлаб чиқариладиган кўпгина машиналар матнавий жиҳат-дан эскириб қолган бўлиб, қозғир замон талабларига мос келмайдил, бу ўринда ар-танги кўп талаблари тўғриси-да тағирмаса ҳам бўлади. Биз қанча машиналарни, за-пас қисмларини ишлаб чиқа-риш миқдорини мамлакатнинг пахтакор хўжалиқлари эҳти-ёқларини таъминламайдил. Қишлоқ хўжалик машинасо-злиги корхоналарининг қува-тини кескин кўпайтириш, янада серурум тракторлар, агрегатлар, машиналар яра-тиш талаб қилинади.

— Бизга йирин иктисос-лаштирилган, ишлаб чиқариш талабларига мос келадиган, илгор технологияни жорий этиш имконини берадиган ян-ги ва энг янги техника ке-шириш имконини беради. Ўз-бекистон ССР Фанлар ака-демиясининг гўза селекция-си соҳасида актив иш олиб бораётган ўсимликлар экспе-риментал биологиясини инсти-туту илмий базасини жиддий равишда мустаҳкамлаш ҳам зарур.

СССР Трактор ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги ми-нистрлиги ҳозир янги ишлаб чиқариш қувадларини вужуд-га келтириш, чиқарилаёт-ган машина-механизмларни сифатини ошириш йўлида зўр ғайрат билан чора-тадбирлар кўрмоқда. Ўн биринчи беш йилликда республикада 280 миллион сўмга яқин ка-питал маблаг ўзлаштирили-ни, шундан 140 миллион сўм иқурилиш-монтаж ишля-ри сарфлашлари керак.

Бу — жуда масъуляти ва қийин вазифадир. Бу тар-моқда ҳали ҳеч қачон бунча ҳажмида капитал қурилиш қи-лимаган эди. Трактор заво-дининг бир ўзида 90 миллион сўмга яқин қурилиш-монтаж ишларини бажариш ва герме-тик кабинали 100 от кучига эга бўлган тран-кторларни тўла-тўқис ишлаб чиқариладиган қувадларни иш-га тушириш мўлжалланмоқда. Андиқон областининг Ле-нинск шаҳрида кўп юк ор-тиладиган янги принциплар ишлаб чиқаришни ташкил этиш, бошқа бир қанча ма-шиналарни чиқара бошлаш лозим. «Ташсельмаш» заво-дининг пахта териш комбай-ни ишлаб чиқариш қувадти оширилиб, йилга 12 мингта машина ишлаб чиқариладиган даражага етказилди. «Ўзбек-сельмаш», агрегат, «Ўрмаш-маш», заводаларида ва бошқа кор-хоналарда янги техника иш-лаб чиқариш соҳасидати кат-та планлар амалга оширили-ши лозим.

«Созмашхозмашиностро-й» Бутуниттифок ишлаб чиқа-риш биролишмаси, Буюртма-чилар, пудратчи ташкилот-лар, лойиҳачилар ишчи шун-дай ташкил этишлари керак-ки, натижада белгиланган қувадлар ўз мўддатига аниқ ва планга мувофиқ ишга ту-шириладиган бўлиш.

Олимлар ва конструктор-лар олдида катта проблема-лар турибди. Биз улардан тупроқни асосий ишлаш учун ҳам, шунингдек қишлоқ учун ҳам янги микродолаги трактор-лар, аниқ микродолаги чигит екиладиган, янада серурум ун-иверсал селаскалар, гўл унум-ли култиваторлар ва чанг-латиш-пуркагичлар, гўзани сўгурчи ва чеканка қилиш учун керакли машиналар яра-тиб беришларни кутмоқ-дамиз. Энг муҳими эса — бутун куч-ғайратни, ниҳоят, очилган пахтаи тўла-тўқис териш имконини берадиган, тўқилган пахтаи қўлда те-ришга зарурат қолдирмайдиган ўзимкор универсал пах-та териш машинасини ишлаб чиқариш ва яратишга қар-атиш лозим.

Беш йиллик охиригача пах-таи машинада териш дара-жасини 90—95 процентга ет-казиш, бошқа ҳамма ишларни механизациялаш даражасини ошириш, шу тариқа беш йил-лалик охиригача пахтачилик-ни комплекс механизациялаш-ни асосан тўғралаш — энг му-ҳим вазифамиздир.

Бу масалани ҳал этишда республика партия ташкило-тининг зиммасига алоҳида масъуляти тушди, чунки ян-ги пахтачилик техникасини яратадиган муассасалар ва уш техникани ишлаб чиқара-диган корхоналар бизнинг республикада жойлашган.

Пахтачиликни янада юр-салиштириш, бу тармонни ин-тенсивлашда қишлоқ хўжалик-фанининг роли жуда катта. Олимларимиз кўп иш қил-дилар. Яқинда ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлиминдаги кен-га-лиқ қилинган ишларнинг асосий яқуларини чиқаридил. Шу билан бирга пахтачилик-ни интенсификациялаш вазифа-ларини тадқиқотлар самар-адорлигини янада оширилиш талаб қилади.

Ўзанинг янада серурум на-тижаларини тезроқ етиштири-бериш олимларнинг энг му-ҳим вазифасидир. Биз се-лекциячилардан ҳосил тери-минини 10—15 октябрда ту-ғаллаш имконини берадиган те-зишлар энг яхши на пах-та етиштириб беришларини кутаямиз. Бизга гектар бо-нинга 30—55 центнер ҳосил берадиган, 40 процентга то-ла қиқадиган, тўртинчи та-ниқ билан сереб пахта навлари зарур. Йилга чиқалилиқ ав-валдиген энг муҳим талаб бўлиб қолмоқда. Ўш пахта-га ҳужум қилмоқда. Биз унинг шаштини қайтарган бўлсак ҳам, аммо бу маккор қасаллиқни бутунлай тугат-ганимиз йўқ. Шу билан бир-га аввало биринчи ва иккин-чи тилларга маъсуб тола бе-радиган нап пахтаининг яхши навлари ҳам керак.

Баъзан янги нап пахта яратишга 7—10 йил вақт ке-ради. Бинобарин, Г. С. Зай-

цев номидаги Гўза селек-цияси ва уруғчилиги инсти-тутидати фитогоний тезроқ қуриш лозим. Бу қуришда ер-ти қавдар етиштириш мўдлат-ларини икки баравар қисқар-тириш имконини беради. Ўз-бекистон ССР Фанлар ака-демиясининг гўза селекция-си соҳасида актив иш олиб бораётган ўсимликлар экспе-риментал биологиясини инсти-туту илмий базасини жиддий равишда мустаҳкамлаш ҳам зарур.

Биз Тошкент технологияси тўғрисида гапирмоқдамиз. Бу — комплекс тушувча. Бу ўринда гап — пахта етишти-рининг тупроқни чигит екишга тайёрлашдан териб ҳосилни йиғиб-териб олгуча бўлган бутун даярини ўз ичи-га оладиган технология тўғ-рисида бормоқда. Олимлар Тошкент технологияси асоси-да республиканинг ҳар бир пахтачилик зонаси учун му-нотазам агротехника системаси-ни ишлаб чиқаришлари зарур. Бу ўринда андозчиликка йўл қўйиб бўлмайди. Қорақалпоғ-истоннинг шимоли бошқа, жануби бошқа. Фарғона во-дласининг шароитлари, ай-тайлик, Сурхондарё ва Қаш-қадар областларининг шаро-итлари мултоқлоқ фарқ қи-лади ва ҳоказо. Шу сабабли ҳар бир зона учун деҳқончи-ликнинг илмий асосланган системаларини ишлаб чиқиб олимларнинг биринчи дара-жаси вазифасидир. Бу ишда, аввало, ВАСХНИЛнинг Ўрта Осиё бўлими билан Союз-НИИХ ташкилотчилар бўлиб майдонга чиқишлари керак.

V.

Ўртоқлар! Тайёрланаётган пахта сифатини ҳар томон-лама яхшилаш республика партия ташкилотни фаоли-ятида алоҳида ўрин тутмоқ-да. Бу борада катта ишлар амалга оширилмоқда. Гўза-ни парвариш қилиш агро-техникаси ва технологияси тақомиллаштирилмоқда, то-ласининг технология хусу-сиятлари яхшилланган янги навлар экинладиган майдон-лар кенгайтирилмоқда, де-фолиация сифати яхшлан-моқда, жами тайёрланаётган пахта ҳажмида илгичга то-лали пахтаининг салмоғи ўсиб бормоқда. Ҳосилни йи-штириб олиш мўддатлари қисқартирилмоқда.

Ўтган йили Самарқанд области пахтакорлари си-салининг 75 проценти, Бу-хоро области пахтакорлари 72 проценти давлатга би-ринчи сортларга топирил-лар. Пахта майдони маши-на теримига яхши тайёрла-ниб, терим моҳирона уюш-тирилган жойларда ма-шинида терилган пахта сифати яхши бўлмоқда. Са-марқанд областида машина-да терилган пахтаининг 60 проценти, Наманган обла-стида 57 проценти, Бухоро об-ластида 54 проценти бири-нчи сортларга қабул қилин-ди. Бу кўрсаткич ҳали биз-ни тўла-тўқис қаноатлантир-маётган бўлса ҳам, ҳар ҳол-да ёмон натижа эмас.

Катта куч-ғайрат сарфла-наётган туфайли кейинги йилларда пахта тозалаш са-ноатининг моддий-техника базасини мустаҳкамлашга муваффақ бўлиди. Беш йил-лик мобайлида 46 янги за-вод, 38 тайёрлов пункти, 166 қурилиш-тозалаш че-ки, пахта ва тайёр махсулотни сақлаш учун 133 омор қури-лиди. Қўпгина микродо-лаги технология, қурилиш ускуналари ҳамма механиз-ация восталари алмашти-рилиб, янгилаш фойдала-нишга топирилди. Булар-нинг ҳаммаси пахтаини бир меъёрга қабул қилиб олиш ва уни яхши сақлаш, юқори сифатли махсулот ишлаб чиқариш учун шарт-шароит яратиб берди. 1980 йилда пахта толасининг 92 про-центи ҳамда лентининг 97 проценти ГОСТ ҳисоб-китоб нормалари доирасида оли-нди.

Аммо шунга қарамай, пах-таининг сифати проблемаси ҳамон кескин бўлиб қо-лмоқда. Бу ўринда кўп ма-саладан жуда сустхалик билан ҳал этилмоқда.

Пахта сифати пасайиши ҳамда тола ҳам олинаётган-лигининг асосий сабаблари-дан бири пахта тозалаш са-ноати қувадларининг жид-дий етиштирилганлиги. Бунинг оқибатига қон аё-ниш ўн бир ой мобайлида қайта ишлашга тўғри кел-моқда.

Пахтаининг атиги уч про-центи оморларда сақланади. Бундай оморларнинг етиш-маслиги оқибатда пахта узоқ вақт очик ҳавода қо-либ, кўш радияцияси ҳа-мда ёғин-сочилган таъ-сирида ўзининг табиий ҳу-суфийларини йўқотиб қўймоқда. Ўзининг беш йилликда ҳар йили ўрта ҳи-собида биринчи сортли пах-таи сентёр-ноябрь ойла-рида қайта ишланганга 33—34 процент тола олинди-дан бўлса, пахта узоқ вақт сақланиб, июнь-июль ойла-рида қайта ишланганга 30—31 процент тола оли-на-моқда. Иккинчи сорт пах-таини қайта ишланганга оли-надиган тола яна 8 процент

кам чиқмоқда, учинчи ва тўртинчи сорт пахтаи қай-та ишланганга эса толаининг чигиши 9 процентдан ҳам азил намайиб кетмоқда.

1980 йил ҳосилни қайта ишлашда пландаги 31 ўрта-ча 30 процент тола олинди. Айниқса, толаининг қиқши Қашқадар областида пасай-иб кетди. Бу ерда 27 про-цент тола олинди, Қорақал-поғистон АССРда эса тола-ининг чигиши 28 проценти ташкил этди.

Машина терими ҳамми йил сайин ортиб бораётган муносабати билан пахта тозалаш саноати қувадла-рининг етишмаслиги йил сайин сезиларли бўлиб қолмоқда. Илмий асосланган техноло-гияга кўра машинада тери-ладиган пахтаининг ҳаммаси қу-рилиш-тозалаш чехларида поток бўйича қайта ишля-нишни керак. Ўтган йили уларнинг суткалик қувадти атиги 23 минг тоннаи ташкил этди. Ҳолбуки, ўша пайтлари ҳар кун 140 минг тоннагача пахта машинада тери-лиди. Демак, қурилиш-тозалаш чехлари билан таъ-минлаш бизда 23 про-центи ташкил этди. 125 тайёрлов пунктда эса бу-ндай чехлар умуман йўқ. Қорақалпоғистон Автоном ре-спубликаси, Ўзбекистон, Сир-дарё ва Тошкент областлари қурилиш-тозалаш чехлари билан айниқса ёмон таъмин-ланган. Ваҳодонки, худди шу жойларда машина те-римининг ҳамми айниқса катта.

Машинада пахта териш микдори бундан бўён ҳам ортаверали. Шу билан шун-ининг чоралар қўйилмайдиган бўлса, ҳар йили гўл кўп микродола толаи бой бераверали.

Биз СССР Енгил саноат министрлиги олдида респу-блика пахта тозалаш саноати-нинг ишлаб чиқариш базаси-ни мустаҳкамлаш масаласи-ни кўйдик.

Пахта тозалаш саноати министрлиги, пудрат ташки-лотлари, «Ўзбекхлопкомаш» шу беш йилликда 13 пахта то-залаш заводи, 90 қури-лиш-тозалаш чеки, пахта ва чигит сақланадиган 300 о-мор қурилиди. 210 қури-лиш-тозалаш чехини рекон-струкция қилиб, уларнинг қурилиш-тозалаш заво-длари ва тайёрлов пунктла-ригача асосий технология машина ускуналари ва ме-ханизация восталарини ме-ханизациялаш ва уларни илгиларига алмаштириш кенг миқёсда олиб бори-лиш керак.

Шу муносабат билан пах-та тозалаш саноати маши-носозлигини ривожлантириш ҳақида ҳам тўхталиб ўтиш лозим.

Кейинги йилларда «Ўзбек-хлопкомаш» ишлаб чиқариш биролишмаси бир ҳақор янги ва модернизация қилинган машина, механизм ҳамда машина-ускуналар комплекс-ли шу жумладан пахтаи қурилиш ва тозалаш поток линияларида юқори унумли юк ортиш механизмлари ва транспортёрлар, вентиля-торлар, тола ва момиқ а-ктиваторлар машиналарни қў-лаб ишлаб чиқаришни ўз-лаштириб олди. Ҳосилни қа-бул қилиб олиш ва сақлаш-ни механизациялаш востала-ри, қурилиш агрегатлари, то-залатгичлар, жин-линттер машина-ускуналари, ҳовли ва чех ичи транспорт восита-лари бирмунча яхшиланди.

Шу билан бирга ишлаб чиқариш қувадларининг яхши-тозалаш даражаси, пахта тозалаш саноатининг техни-ка билан жиҳозланили ҳали бугунги кун талабларига жавоб берадиган. Пахта ҳаж-ми ва уни тайёрлаш суръат-ларининг илдам ортиб бора-ётганини, пахта толаси си-фатига талабнинг ортаётган-лиги тармоқ олдиға янги, янада мураккаб вазифалар қўймоқда. Мавжуд қува-дларни тубдан реконструк-ция қилмасдан ва техника билан қайта қурулантир-масдан туриб бу вазифалар-ни ҳал этиш мумкин эмас.

Аммо «Ўзбекхлопкомаш» пахта тозалаш ускуналяри-га бўлган талаби атиги 65—70 процент қондирмоқда. Айрим иш турлари, айниқ-са, бунгилари тиклаш қўл меҳнатига ҳаддан ташқари кўп сарфлаган ҳолда оғир жисмоний меҳнат авазига бажаришмоқда. Тайёрлов пунктлари, шунингдек, уруғ-лиқ чигит ва техника мақ-саллари ишлатилган чигит-ни қайта ишлаш чехла-рида ишлаб чиқариш жара-йаларини механизациялаш даражаси жуда ҳам паст. Пахта тозалаш саноатида меҳнатни механизациялаш даражасининг паслиги ав-вало техника восталарини яратадиган илмий ва лойиҳа-конструкторлик ташкилотла-ри ҳамда шу техникани иш-лаб чиқараётган машинасо-злик ишчи-уч барар кўп ян-ги мева ва узум ҳосили олиш мумкин бўлади.

Мева-сабзавот хўжалиги министрлиги махсулот иш-лаб чиқаришни кўпайти-риш билан бирга мева ва сабзавотни қайта ишлаш ва

қошлаш даражасини ошириш даркор.

«Ўзбекхлопкомаш» бир-лашмасида жин-линттер арра-лар, колосниклар ҳамда арралароқ прокладча син-гари кўп ишлатилган де-талларин зарур миқдорда тайёрлаш масаласи ҳамон ҳал этилмаган.

Пахта тозалаш заводалари-да технология жараянларини автоматлаштириш пробле-малари жуда сустхалик бил-лан ҳал этилмоқда. Бу — жиддий нуқсон. Биз авто-мат пахта тозалаш заводала-рини бунга этишга қатъий билан эришишимиз лозим. Республика Фанлар акаде-мияси бу йўналишда таш-килий иш формаларини ўй-лаб кўриб, тегишли тақлиф-ларни киритиш керак. Пахта-ни дастлабки ишлаш техно-логия жараянларини механизациялаш ва автоматлашти-риш, автомат заводалар яра-тишни республикада ил-мий-техника кучлари фой-далатидати асосий йўналиш-лардан бири деб қарамоқ керак.

Ўртоқлар! Пахтачиликни ривожлантириш қишлоқ хў-жалик ишлаб чиқариши бошқа тармоқларини ривож-лантириш билан чамбарчас боғланган. Янги беш йил-ликда озиқ-овиқат про-граммасини бажариш юза-сидан катта вазифаларни ҳал этиш, дон, мева, сабза-вот ва айниқса, қорвачилик махсулотларни етиштирили-юсқа суръатлар билан оши-риш талаб этилади.

Шу беш йилликда респу-бликада дон етиштириши кескин кўпайтириш йўлида тутилмоқда.

Маккажўҳори ва шол-экинлари майдонини янада кенгайтириш ва ҳосилдорли-гини ошириш — бизнинг асосий резервимиздир. Таж-риба шунини кўрсатмоқдаки, агротехника қондаларига қатъий амал қилган, экин-ларни яхши парвариш қила-ётган кўлаб бригадалар ҳар гектар ердан 80—90 центнердан маккажўҳори, 60—70 центнердан шол-экин ҳосили олмақдалар. Аммо бу ҳам чегара эмас. Макка-жўҳори ҳосилдорлигини гек-тар бошига юз центнерга, шол-экин ҳосилдорлигини 80—90 центнерга етказиш маса-ласини дадил вазифа қилиб қўйиш мумкин.

Сўғорилган ерларда доини бела билан аралаш-тириб экиш, шунингдек, ора-лиқ бошқолди дон, айниқ-са, арпа экиш доининг янги ҳо-сияни кўпайтиришнинг му-ҳим омиди ҳисобланади. Лалмикор ерлардан яхши-роқ ва тўлароқ фойдаланиш, айниқса, сел оморларини қуриш йўли билан қисман сўриш, лалмикор ерларда деҳқончилик маданиятини қайта тиклаш охириш за-рур.

Ун биринчи беш йиллик-да мева-сабзавотчилик яна-да ривожланди. Барча ка-тегоридаги хўжалиқларда беш йилликнинг охиригача бо-риб, мева-сабзавот махсу-лотлари ишлаб чиқариш 6 миллион тоннадан ошиб ке-чтиди керак. 2 миллион 650 минг тонна сабзавот ишлаб чиқариш мўлжалланмоқда. Биз қартошка етиштириши кескин кўпайтириш ҳақида қарор қабул қилдик. Рес-публика аҳолисини ўзимиз-да етиштирилган қартош-ка билан асосан таъмин-лаш вазифаси қўйилмоқда. Кўпйлаб қартошқани омор-ларда сақлаб қўйишимиз ҳамда бутун йил давомида ундан рационал фойдалани-шимиз лозим. Мева ва узум етиштириш анча қўйлади.

Мева-сабзавотчиликни ин-тенсивлаштириш ва ҳосил-дорлигини ошириш учун, бу тармонни иктисослаштириш ва концентратациялаш бун-дан бўён ҳам амалга оши-ришимиз керак. Мева-саба-вотчилик хўжалиги ми-нистрлиги системасида ҳар бир районда зарур микродола иктисослашган хўжалиқлар ташкил этиш мақсадга му-вофиқдир. Сабабот, полз экинлари уруғчилигини ях-шилаш, йиринг уруғчилиги хўжалиқлари ёки саноат не-ғизиди илмий-ишлаб чиқа-риш биролишмаси тузиш юзасидан катта тадбирларни амалга ошириш, айниқ-са, муҳимдир. Қорачилик, са-бзавот, полз экинлари, реза-вот, мева ва узум юзасидан селекция ишларини ривож-лантириш, цитрус меваля-ри етиштиришнинг ҳ

